

PRIJEVODI I ODJECI SUVREMENE SLOVENSKE PROZE U HRVATSKOJ

Ivana Latković

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

UDK 821.163.6–3.03=163.42:028(497.5):004.738.5

V prispevku je predstavljena hrvaška recepcija sodobne slovenske proze od leta 2000 naprej s posebnim poudarkom na prevodih in njihov odmev na širšo bralno javnost. Hkrati se v prispevku poskušajo raziskati najpogostejši tipi recepcije kot tudi medij njene realizacije. Raziskava kaže, da je sodobna slovenska proza najpogosteje prisotna na hrvaških literarnih spletnih portalih in v dnevni publicistiki.

hrvaška literarna recepcija, slovenska proza, prevodi, odmevi, medij recepcije

The article deals with the Croatian reception of contemporary Slovene prose from 2000 onwards, with a special emphasis on translations and the reader response within the wider reading public. It also looks at the most frequent types of reception, as well as the media through which it is realised. Research shows that contemporary Slovene prose is most present on Croatian literary web portals and in daily journalism.

Croatian literary reception, Slovene prose, translations, reactions, media of reception

Mogućnosti razumijevanja čina recepcije gotovo su neograničene, one obuhvaćaju različite razine i aspekte realizacije odnosa između poruke i njezina recipijenta, kao i raznovrsne tipove kontekstualizacije njih samih, a potom i njihova odnosa. Govorimo li o recepciji susjedne i bliske književnosti, takve bi se kontekstualizacije trebale vezivati za reaktualizaciju i otkrivanje različitih međuknjiževnih i interkulturnih relacija, ali i podudarnosti književnih, pa i širih društvenih obrazaca i čimbenika koji sudjeluju u konfiguraciji književnog polja. No, umjesto razotkrivanja bogatstva »lokalizirana susjedstva« (Kovač 2005: 106) recepcijski momenti razotkrit će više ili manje podudarne pozadinske snage djelovanja postsocijalističkog i tranzicijskog društva te njegova o(ne)mogućavanja kulturne i književne razmjene. Tržišnu logiku, naime, ne zanima susjedska dobronamjernost, a nekmoli povijesna utemeljenost književnih i kulturnih srodnosti i bliskosti te njihova povezanost u nemalom broju slučajeva, ona će se radije rukovoditi isplativošću objavljenog, pa u sprezi s raznim recesijskim dokidanjima i »čarima« permanentne tranzicije nerijetko poseže za onim (nakladničkim) rješenjima koja idu upravo na štetu tzv. »malih« književnosti kao što je slovenska. Upravo zbog toga, objave slovenskih naslova nerijetko su ovisne o hvalevrijednim pojedinačnim nastojanjima i osobnom entuzijazmu, kao i o generacijskoj i/ili profesijskoj solidarnosti koji uz sveopću ignoranciju nastoje održati kakav-takav interes za susjednu književnost.

Promatrajući razdoblje od 2000. godine naovamo, i to samo prozne prijevode na hrvatski jezik, bez zadržke može se zaključiti da je najprevođeniji, pa time i najpri-sutniji slovenski autor u Hrvatskoj Drago Jančar. Zahvaljujući njegovoj odanoj prevoditeljici Mirjani Hećimović od 2000. godine prevedeni su romani *Zvenjenje v glavi* (Zujanje u glavi, 2000.) i *Katarina, pav in jezuit* (*Katarina, paun i jezuit*, 2004.) te zbirke kraće proze *Prikazen iz Rovenske* (Prikaza iz Rovenske, 2002.) i *Človek, ki je pogledal v tolmun* (Lucijine oči, 2007.). 2006. godine u prijevodu Jagne Pogačnik objavljena je autorova knjiga eseja *Šala, ironija in globlji pomen* (Šala, ironija i dublje značenje), te još tri romana u prijevodu drugih prevoditelja: *Drevo brez imena* (Drvo bez imena; prijevod Nada Fanuko, 2010.), *To noč sem jo videl* (Noćas sam je vidio; prijevod Nada Fanuko, 2012.) i roman *Severni sij* (*Polarna svjetlost*; prijevod Ana-marija Paljetak, 2012.). Potonji predstavlja i svojevrsni presedan, jer je riječ o jedinom romanu (suvremene slovenske književnosti) koji je doživio čak dva izdanja (prvi put je u objavljen prijevodu Vlade Gotovca 1987. godine).¹ Upravo se kod prijevoda Jančarevih tekstova razotkriva i glavna neuralgična točka hrvatske recepcije slovenske proze uopće, naime, Jančar je zapravo najstariji autor koji se od 2000. godine koliko-toliko sustavno prevodi, jer se u središtu interesa prevoditelja i, još važnije, naklad-nika, nalaze uglavnom autori rođeni šezdesetih i sedamdesetih godina. Hvalevrijedan izuzetak predstavljaju dva objavljena naslova: 2009. godine u ediciju »Vrhovi svjet-ske književnosti« uvršten je Edvard Kocbek, i to izborom iz poezije, novelistike, esejistike i dnevnika,² a 2012. konačno je u hrvatskom prijevodu (Jagne Pogačnik) objavljen roman *Nekropola* Borisa Pahora. 2010. godine u prijevodu Đurđe Strso-glavec objavljena je humoreska Josipa Jurčiča *Kozlovska sodba v Višnji Gori* (Jareće suđenje u Višnjoj Gori). Uz to, valja spomenuti i Bartolov roman *Alamut* u prijevodu Josipa Ostija iz 2006. godine. Riječ je, koliko je poznato, o usamljenim primjerima klasika koji su unazad petnaestak godina dobili svoj prijevod na hrvatski jezik, barem u ukoričenom izdanju, što zorno pokazuje glavnu tendenciju i smjer hrvatske recep-cije slovenske proze u posljednjem desetljeću ili dva. Dovoljno je ovdje nadodati i činjenicu da još uvijek ne postoji suvremeniji prijevod tekstova Ivana Cankara, a kamoli njegova izabrana djela.

Pobrojavajući Jančareve prevedene naslove prvotno ovdje iznesen pesimizam može se učiniti neutemeljenim, no uzmemo li u obzir činjenicu da niti jedan drugi suvremeni slovenski prozaist nema ni približno toliko prevedenih naslova, hrvatska recepcija slovenske proze zadobiva realnije obrise i obilježja primjerenija stvarnom stanju. Autor koji još donekle opovrgava navedeno je Feri Lainšček koji nakon 2000. godine³ ima čak šest romana objavljenih na hrvatskom jeziku: *Ki jo je megla prinesla* (Koju je magla donijela; u prijevodu R. Mlinarca, 2003.), *Petelinji zajtrk* (Pijetlov

1 Prije 2000. godine objavljeno je još nekoliko Jančarevih tekstova: *Poročilo iz devete dežele* (Izvrješće iz devete zemlje: privid ili stvarnost; prijevod B. Čegec, 1993.); *Izbor esejev* (Izbrojen, vagnut, razdijeljen; prijevod M. Hećimović, 1996.) i *Skok z Liburnije* (Skok s Liburnije; prijevod M. Hećimović, 1996.).

2 U prijevodu B. Brezinščaka-Bagole i S. Mihalića te pogovorom Z. Zime.

3 1998. u prijevodu M. Hećimović objavljen je i autorov roman *Namesto koga roža cveti* (Umjesto koga ruža cvjeta).

doručak; u prijevodu V. Mlinarec, 2004.), *Ločil bom peno od valov* (Razdvojiti ću pjenu od valova; u prijevodu A. Peti-Stantić, 2009.), *Muriša* (Muriša; u prijevodu A. Peti-Stantić, 2012.), *Nedotakljivi, mit o Ciganih* (Nedodirljivi – mit o Ciganima; u prijevodu A. Peti-Stantić, 2012.) i *Skarabej in vestalka* (*Skarabej i vestalka*; u prijevodu Ž. Perovića, 2013.). Ovome valja pridodati i knjigu bajki *Mislice* koju su preveli studenti slovenistike na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a objavljena je 2007. godine.

Nešto manje, ali još uvijek prilično za hrvatske prilike, prevedeni su i tekstovi Andreja Blatnika. Nakon 2000. godine na hrvatskom jeziku objavljene su zbirke priča *Zakon želje* (Zakon želje; u prijevodu J. Pogačnik, 2002.) i *Saj razumeš?* (Razumiješ, ne?; u prijevodu J. Pogačnik i A. Jambrek, 2012.) te roman *Spremeni me* (Promijeni me; u prijevodu J. Pogačnik, 2012.)⁴. Uz to, na hrvatskom možemo čitati i autorove studije o suvremenoj američkoj prozi *Labirinti iz papirja: štoparski vodnik po američki metafikciji in njeni okolici* (Papirnati labirinti. Vodič za autostopere po američkoj metafikciji i njezinoj okolici; u prijevodu J. Pogačnik, 2001.) te priručnik o pisanju kratke priče (*Pisanje kratke priče: od prvopisa do tiska*; prijevod J. Pogačnik, 2011.).

Gledajući iz generacijske perspektive, čini se kako su upravo Blatnikovi generacijski suputnici ujedno i najprevođeniji autori suvremene slovenske proze. Međutim, za razliku od Jančara, Lainščeka i Blatnika, ti autori imaju tek jedan, eventualno dva naslova u hrvatskom prijevodu. Među njima svakako valja istaknuti Janija Virka čija je zbirka priča *Pogled na Tycho Brahe* (Pogled na Tycho Brahe) u prijevodu Irene Skrt objavljena 2007., kao i roman *Ljubezen v zraku* (Ljubav u zraku) 2014. godine, zatim Dušana Čatera i dva njegova prevedena romana *Flash royal* (Flash royal; u prijevodu V. Mlinarec, 2002.) te *Ata je spet pijan* (Stari je opet pijan; u prijevodu J. Pogačnik, 2003.), kao i prijevod romana *Popokorn* Andreja E. Skubica (Popkorn; u prijevodu J. Pogačnik, 2009.), te roman Mihe Mazzinija (*Kralj ropotajočih duhov* u prijevodu J. Pogačnik Slatki snovi: verzija 4.89, 2005.). Od autorica iz iste generacije prevedeni su roman Sonje Porle *Črni angel, varuh moj* (Anđele čuvaru crni; u prijevodu E. Fičora, 1999.), zbirka kratkih priča Suzane Tratnik *Na svojem dvorišču* (U svojem dvorištu; u prijevodu K. Habek, 2011.) te roman nešto mlađe Irene Svetek *Od blizu* (Izbliza; u prijevodu J. Pogačnik, 2007.). Od autora rođenih sedamdesetih godina na hrvatski jezik prevedena su dva naslova Aleša Čara (*Pasji tango* (Pseći tango), 2002. i *V okvari* (U kvaru), 2006., oba u prijevodu J. Pogačnik), roman *Pastorek* Jurija Hudolina (Pastorak; u prijevodu J. Pogačnik, 2012.) te prozna knjiga *Berlin* Aleša Štegera (Berlin; u prijevodu E. Fičora, 2010.). Od autora rođenih pedesetih godina prevedeni su tek roman B. Mozetiča *Angeli* (Anđeli; u prijevodu J. Pogačnik, 2000.) i ponešto od proze Gorana Gluvića (*Harms danes: književne anekdote iz literarnega življenja generacije pisateljev rojenih okrog šestdesetih* (Harms danas: književne anegdote iz literarnog života generacije pisaca rođenih oko šezdesetih, u prijevodu

⁴ Uz navedene naslove, prije 2000. godine prevedeni su i roman *Tao ljubezni* (Tao ljubavi; u prijevodu S. Pavlović, 1998.) te zbirka kratkih priča *Menjave kož* (Promjene koža; u prijevodu M. Hećimović, 1998.).

R. Mlinareca, 2001.), *Vsakemu poučno branje izpovedi jahalca dvajsetega stoletja* (Ispovijedi jahača dvadesetoga stoljeća, svakome poučno štivo, u prijevodu V. Mlinarec, 2002.) te roman nešto starijeg autora Evalda Flisara *Čarovnikov vajenec* (Čarobnjakov šegrt, 2001.), kao i izbor iz kratke proze istog autora *Dama sa željeznom ugrizom i druge priče*, 2005. (oboje u prijevodu N. Oršolić). Najmlađi prevedeni autor je Goran Vojnović. Roman *Čefurji raus!* (Čefuri raus!) preveden je 2009., dok je roman *Jugoslavija, moja dežela* (Jugoslavija, moja domovina) na hrvatskom jeziku objavljen 2013. Oba su romana prevele J. Pogačnik i A. Peti-Stantić.

Iako su u ovom kratkom popisu sasvim sigurno neko ime i naslov izostavljeni, navedeni su prevedeni tekstovi koji su dostupni u gradskim i javnim knjižnicama, a neki od njih imali su i recepcijskog odjeka među hrvatskom čitalačkom publikom. Možda iz ovako navedenih naslova neće biti vidljiva oskudica u prijevodima slovenskih naslova među hrvatskim čitateljstvom, ali to sasvim sigurno ne može vrijediti za prisutnost kritičkih studija i sistematičnih pregleda, kao i antologija suvremene slovenske proze. U tom smislu početak novog tisućljeća bio je relativno uspješan. 2000. godine u časopisu *Quorum* u okviru temata o suvremenoj kratkoj priči, uz norveške, poljske, talijanske, njemačke i druge prozaiste, predstavljeno je i nekoliko suvremenih slovenskih autora uz popratnu studiju. Godinu dana kasnije, 2001. godine na hrvatskom jeziku objavljena je prva i za sada posljednja antologija suvremene slovenske kratke proze pod naslovom *Krunski svjedoci: antologija slovenske kratke priče*. Priredio ju je Mitja Čander prezentirajući u njoj tekstove desetak suvremenih autora (A. Blatnik, A. Čar, M. Novak, J. Virk, T. Kosmač itd.) uz prigodni predgovor kao svojevrsni uvod u čitanje. U njemu su prikazana temeljna obilježja i tendencije slovenske kratke proze nakon devedesetih godina. Tekstove su preveli E. Fičor, R. Mlinarec, J. Pogačnik i M. Ulih).

Uz spomenuti *Quorum*, još su dva časopisa narednih godina objavila temate o slovenskoj književnosti. 2006. godine u *Zarezu* u okviru temata »Nova slovenska književnost« objavljene su prozni i pjesnički tekstovi u prijevodu studenata slovenistike s Odsjeka za južnoslavenske jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Prijevodi su rađeni za potrebe *Revije malih književnosti* (održane u zagrebačkoj Booksi) u okviru koje je 2006. prezentirana suvremena slovenska književnost. Uz prijevode tekstova P. Glavan, N. Gazvode, Andreja E. Skubica, D. Šarotara, S. Pregelja (te poeziju J. Jakoba, A. Putrle i T. Vrečara), ovom prilikom objavljena je i kratka pregledna studija o suvremenom slovenskom pjesništvu Urbana Vovka (*Speed je zamijenio spleen*) te kratki prikaz suvremenih proznih tendencija Mitje Čandera (*Pomaci na fronti*). Druga takva prilika realizirala se 2008. godine kada je u časopisu za književnost i kulturu *Riječi* objavljen temat o suvremenoj slovenskoj prozi u kojemu su prikazane osnovne njezine značajke i prozni tekstovi A. Blatnika, A. Čara, N. Gazvode, F. Lainščka i A. E. Skubica.

Do sada navedenim prijevodima, uz gdjejoju preglednu studiju, ugrubo je prikazana zastupljenost proznog dijela suvremene slovenske književnosti među hrvatskim čitateljstvom. Iako ponekad od sekundarnog značenja, važan njezin dio nedvojbeno predstavlja i sama recepcija tekstova, odnosno njihovi odjeci u susjednoj kulturi.

Budući da je književnokritička praksa danas prilično razvedena, čemu je jedan od glavnih uzroka i prisutnost različitih internetskih formi i izvora, nije z goreg, za potrebe sistematičnijeg pregleda, ovdje navesti svojevrsnu njezinu klasifikaciju kako je navodi Leo Rafolt u svojoj studiji *Pribilješke o tranzicijama suvremene hrvatske književne kritike*. Naime, u njoj autor razlikuje tri, odnosno četiri tipa književne kritike koji se pojavljuju unazad dvadesetak godina u hrvatskoj književnoj znanosti: prvi, tzv. »časopisna kritika« koja podrazumijeva kontinuiranu kritičarsko-prikazivačku djelatnost vezanu uz određeni tip periodike (na primjer u časopisima kao što su *Republika* ili kasnija *Književna republika*, *Quorum*, *Kolo*, *Gordogan*, *Zarez*, *Vijenac*, *Književna revija*, *Nova Istra* itd.); drugi, »dnevna kritika« unutar kulturnih rubrika, feljtona i kolumni dnevnih ili tjednih novina; treći tip je »žanrovska kritika« čiji su autori specijalizirani za poeziju, prozu ili dramsku produkciju i koji vrlo rijetko odstupaju od tako određenog kritičkog angažmana. Ovdje Rafolt nadodaje i četvrti tip, odnosno akademsku kritičku praksu koju je često teško razlikovati od književnoznanstvene interpretacije, osim prema tipu vrednovanja (usp. Rafolt 2008).

Na tragu toga, hrvatska recepcija suvremene slovenske proze, i književnosti uopće, poznaje i koristi sve navedene tipove, no, njima valja pridodati još jedan aktualan oblik književnokritičkog osvrta ili prikaza, a to su oni na različitim internetskim portalima (usp. Tkalec 2010: 69–81) koji će nerijetko biti pribježišta od različitih elitizama struke i *mainstream* isključivanja, ali i, još važnije, mjesta konzumacije pluralizma suvremene kritičke prakse.

Vezano za časopisnu kritiku, ovom prilikom istaknut ću tek objave na temu suvremene slovenske proze u časopisu *Vijenac*, jer se on i površnijim istraživanjem ukazuje kao jedan od dosljednijih izvjestitelja o suvremenoj slovenskoj proznoj produkciji. Unazad nekoliko godina, po objavi prijevoda književnih tekstova, ovdje su kritički popraćeni primjerice sljedeći romani: *Anđeli* B. Mozetiča, *Stari je opet pijan* D. Čatera, *Slatki snovi: verzija 4.89* M. Mazzinija, *Pseći tango* A. Čara, *Razdvojit ću pjenu od valova* F. Lainšćeka, kao i oni D. Jančara koji ovdje sudjeluje i objavom svojih eseja i intervjuja, ali i kao predstavnik Slovenske matice. Iako iz pera različitih književnih kritičara, ali uglavnom pod autorstvom Jelene Gluhak, ovdje objavljene kritike odlikuje uglavnom sadržajni prikaz koji završava kratkim i odmjerenim vrednovanjem, i to najčešće s obzirom na suvremenost teme i autorova pristupa. Potonje najčešće ujedno predstavlja i jedino izlaženje iz teksta, jer su većinom ove kritike koncipirane kroz imanentni pristup književnom tekstu.

Uz časopisne kritike vrlo važan dio hrvatske recepcije suvremene slovenske proze odr(a)žava se u tzv. dnevnoj kritici s kojom, doduše, uvijek valja biti oprezan, jer kako ističe među ostalima i Rafolt u ovdje već spominjanom tekstu, njoj se zbog usredotočenosti na prikaz, počesto nauštrb vrednovanja, redovito oduzima vrijednost »prave« kritičke djelatnosti. Osim toga, kao i u književnim kritikama na internetskim portalima, jasnije do izražaja dolazi jedna od temeljnih značajki književne kritike koja je i sastavni dio njezine definicije kao »skup[a] pojedinačnih činjenica koje se organiziraju i osmišljavaju subjektivnim doživljajem djela« (Petrović 1972: 51). Budući da je kritičarev doživljaj ipak primarni poticaj ovakva pisanja, ne čudi što T. S. Eliot

u svojoj studiji *Funkcija kritike* zaključuje kako ona »nije bolja od nedjeljnog skupa suprotstavljenih i svadljivih govornika koji čak ne uspijevaju artikulirati ni međusobne razlike« (Eliot 1999: 18). U toj kakofoniji glasova u okviru dnevne kritike štošta se da pročitati, no u nekoj pročišćenoj verziji može se iščitati blaga naklonjenost i zainteresiranost prema književnim tekstovima susjedne književnosti koje se najčešće legitimiraju koliko-toliko razrađenim analitičkim pristupom, subjektivnim preferencijama, ali nekim kontekstualnim čimbenicima pogodnim za tržišnu promidžbu. Subjektivni odabir usmjeravan prevoditeljskim iskustvom vidljiv je u dnevnim kritikama Jagne Pogačnik (primjerice u tekstovima objavljenim u *Jutarnjem listu*), dok se često prisutni marketinški trikovi nerijetko očituju u naglašavanju inozemnih priznanja, a posebice regionalne pozicioniranosti autora i/ili teksta. Tako primjerice Nenad Rizvanović u ne baš sasvim pozitivnoj kritici Vojnovićeva romana *Jugoslavija, moja dežela* zaključuje »Vojnović nije više samo dečko koji obećava jer je *Jugoslavija, moja dežela*, rame uz rame s Velikićevom *Bonavijom*, najbolji prošlogodišnji regionalni i/ili jugoslavenski roman.« (Rizvanović 2013) Iz perspektive hrvatske recepcije čini se kako ta regionalna pozicioniranost ima prilično važnu ulogu. U prilog tome ide i u javnom prostoru sve prisutnija sintagma »postjugoslavenska književnost« koja unatoč svim ideološkim naslagama koje za sobom nosi, predstavlja tek operativni pojam u pokušaju ujedinjenja na simboličkoj razini, a prije svega je u funkciji poticaja dijeljenja kulturnog i književnog iskustva (usp. Postnikov 2012), i to možda upravo onako kako to u svom eseju *Balkanski fragmenti: erozija naivnog sjećanja i njezine opasnosti* uvjerljivo opisuje A. Debeljak. I Treći program Hrvatskog radija pokrenuo je hvalevrijednu emisiju *Pojmovnik postjugoslavenske književnosti* u kojoj se kroz eseje prikazuju književnosti s područja bivše države. No, i ovdje je slovenska književnost vrlo skromno zastupljena,⁵ slično kao i makedonska, pa glavni razlog tomu možemo pronaći u jezičnoj barijeri, odnosno u nemogućnosti čitanja na izvornom, slovenskom jeziku.

I sasvim zaključno, hrvatska recepcija suvremene slovenske proze uglavnom se realizira u okviru dnevne kritike i književnokritičke prakse na internetskim portalima i pri tome najčešće figurira kao objektiviranje osobnih kritičarevih dojmova o književnom tekstu, s posebnim naglaskom na njegovoj semantičkoj dimenziji, a prije svega s ciljem informiranja i tek sažetog, uglavnom odmjerenog vrednovanja (usp. Pantić 1988). Nerijetko se u njima može prepoznati potencijal onoga što zapravo jest najveća vrijednost književne kritike, parafraziram Z. Kovača (2011: 357), otkrivanje slične svijesti i unatoč fragmentarnosti, nedostatnosti podataka, u nekom novom svjetlu obnavljanje i slika vlastite književnosti. Možda uskoro, među ostalim, i u tome bude prepoznata važnost međusobne suradnje i razmjene.

⁵ Primjerice, Postnikova knjiga *Postjugoslavenska književnost?* sadrži šestdesetak kritika, ali tek je jedna od njih posvećena tekstu slovenskog autora.

Literatura

- ELIOT, Thomas Stearns, 1999: *Tradicija, vrijednosti i književna kritika*. Zagreb: Matica hrvatska.
- KOVAČ, Zvonko, 2005: *Međuknjiževna tumačenja*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
- KOVAČ, Zvonko, 2011: *Međuknjiževne rasprave. Poredbena i/ili interkulturalna povijest književnosti*. Beograd: Službeni glasnik.
- PANTIĆ, Mihajlo, 1988: *Protiv sistematičnosti*. Osijek: Izdavački centar Revija, Radničko sveučilište »Božidar Maslarić«.
- PETROVIĆ, Svetozar, 1972: *Priroda kritike*. Zagreb: Liber.
- POSTNIKOV, Boris, 2012: *Postjugoslavenska književnost?* Zagreb: Sandorf.
- RAFOLT, Leo, 2008: Pribilješke o tranzicijama suvremene hrvatske književne kritike. *Sarajevske Sveske* 17. www.sveske.ba/bs/content/pribiljeske-o-tranzicijama-suvremene-hrvatske-knjizevne-kritike
- RIZVANOVIĆ, Nenad, 2013: »Jugoslavija, moja domovina«. Porodična priča o traumama odrastanja i najbolji regionalni roman 2012. *Jutarnji list*, 17. 8. 2013. www.jutarnji.hr/template/article/article-print.jsp?id=1120219
- TKALEC, Gordana, 2010: Primjenjivost teorije recepcije na medij interneta. *Fluminensia*. 22/2. 69–81.